

краще розвинуті внутрішні органи у потомків плідника Зевса 0323 лінії Лайнера 65 СТОВ «Тетірське», в порівнянні з потомками плідника Норда 1635 цієї ж лінії в ПОСП «Зірка». Відповідно різниця складала: 77,8 г $P < 0,05$, 124,8 г $P < 0,01$, 24,9 г $P < 0,05$. В розрізі двох ліній племзаводу помічено тенденцію до збільшення маси внутрішніх органів бугайців л. Лайнера 65 проти показників л. Каскадера 530, відповідно: трахеї 95,1 г $P < 0,001$, легень 43,7 г $P < 0,001$, селезінки 3,3 г $P < 0,05$. У племрепродукторі в тій же послідовності: 49,9 г $P < 0,001$; 67,3 г $P < 0,001$; 9,0 г $P < 0,05$.

Встановлено відмінності за сортовим складом внутрішніх органів бугайців по двох господарствах. З вірогідною різницею переважали бугайці СТОВ «Тетірське» лінії Лайнера 65. Порівнюючи ці показники, спостерігається перевага потомків плідника Зевса 0323 племзаводу, в порівнянні із тваринами плідника Норда 1635 із племрепродуктора.

УДК: 636.612.082

РІСТ ЖИВОЇ МАСИ ТА ЛІНІЙНИЙ РОЗВИТОК БУГАЙЦІВ ВОЛИНСЬКОЇ М'ЯСНОЇ ПОРОДИ РІЗНИХ ТИПІВ КОНСТИТУЦІЇ

***В. Д. Федак, Н. М. Федак, Г. В. Ільницька, О. І. Чорна
Інститут сільського господарства Карпатського регіону НААН***

У 1993 році в Україні створено волинську м'ясну породу. Породу створювалась на основі схрещування чорно-рябої та червоної поліської молочних порід з плідниками м'ясної породи лімузин. Худоба характеризується добрими забійними показниками та якісним складом яловичини. Її розводять у Волинській, Рівненській, Тернопільській, Львівській та Івано-Франківській областях. Волинська м'ясна порода дуже добре пристосована до умов західного регіону й тут прекрасно себе почуває. Вивчення постнатального розвитку у худоби волинської м'ясної породи різних типів конституції не проводилось з початку її затвердження. В Інституті сільського господарства Карпатського регіону НААН розроблена методика оцінки типів конституції великої рогатої худоби. У даних тезах подаємо матеріали росту живої маси та лінійного розвитку волинської м'ясної породи різних типів конституції.

Тип конституції худоби визначали за розробленим нами фізіолого-селекційним індексом. На основі визначеного фізіолого-селекційного індексу у 9-місячному віці бугайців відносили до контрольної (низькоферментний тип) і дослідної (високоферментний тип) груп.

Використання особин високоферментного типу значно збільшить виробництво яловичини в регіоні при розведенні волинської м'ясної породи.

Експериментальну частину роботи виконано в приватному господарстві «Добросин» Жовківського району Львівської області впродовж 2008–2010 рр.

У процесі проведення досліджень у бугайців різних вікових груп і різного фізіологічного стану вивчали ріст маси тіла, лінійний розвиток (брали основні проміри статей тіла – висоту в холці та крижах, глибину та ширину грудей, косу довжину тулуба, обхват грудей за лопатками, ширину в тазостегнових зчленуваннях, обхват п'ястка, вертикальний та горизонтальний напівобхват заду) за загальноприйнятими в зоотехнічній практиці методиками. На основі зважування визначали абсолютні (кг), середньодобові прирости (г) й коефіцієнти росту живої маси (%), а на основі промірів (см) – індекси будови тіла (%) за загальноприйнятими в зоотехнічній практиці методиками.

У всіх піддослідних тварин у 9-місячному віці залежно від породи і типу конституції визначали активність АСТ і АЛТ в сироватці крові за методикою Рейтмана-Френкеля в модифікації Т.С.Пасхіної. Активність АСТ і АЛТ визначали в сироватці крові бугайців у 9, 12, і 18 міс.

Відомо, що біологічні та господарські ознаки тварин формуються в процесі онтогенетичного росту й розвитку під впливом спадковості й факторів зовнішнього середовища. Численними дослідженнями встановлено, що чим сприятливіші фактори зовнішнього середовища в період формування фенотипу, тим повніше розкривається зумовлений породністю генотиповий потенціал тварини. Відповідно, для формування худоби з високою м'ясною продуктивністю необхідно створювати оптимальні умови при вирощуванні молодняка. При цьому в постнатальному періоді найбільш висока енергія росту молодняка проявляється в ранньому віці - від народження до півторарічного віку. Тому в даний віковий період організму тварини необхідно дати всі поживні речовини, щоб забезпечити оптимальний рівень інтенсивності його масового й лінійного росту.

При народженні тварини обох груп мали майже однакову живу масу. У процесі вирощування інтенсивність росту дослідних тварин була вищою, що зумовило перевагу їх в живій масі й в наступні вікові періоди. Так, в 9, 12, 15 і 18 місяців різниця між групами на користь дослідних ровесників становила 15,2; 7,8; 22,8 і 31,0 кг.

Більш інтенсивний масовий ріст бугайців дослідної групи зумовив і більш високі середньодобові прирости живої маси в порівнянні з контрольними аналогами.

За середньодобовими приростами живої маси від 9- до 18-місячного віку бугайці дослідної групи переважали контрольних аналогів на 7,1 %. Слід відмітити, що у віці 9–12 місяців тварини контрольної групи мали незначну перевагу (2,7 %) над дослідними ровесниками, що зумовлюється загально-біологічним правилом тварини, ріст яких сповільнений на певних етапах онтогенезу, в певні вікові періоди намагаються компенсувати це відставання.

Достатньо наочну картину про інтенсивність росту піддослідного молодняка дають відносні прирости живої маси. За період вирощування

від 9 до 18 місяців тварини дослідної групи переважали контрольних особин за показниками відносних приростів на 5,0 %. Перевага дослідних тварин була відмічена у віковій періоді 13–18 міс. становила відповідно 16,7 %.

Якщо за показниками відносних приростів живої маси судять про інтенсивність росту маси тіла за певний період, то за віковою мінливістю живої маси є можливість мати уяву про скороспілість тварин.

Бугайці контрольної групи в 9, 12 і 18 місяців досягли відповідно 36,5; 61,2 і 83,3 % живої маси повновікових корів, тоді як у дослідних аналогів цей показник складав 38,5; 62,6 і 88,9%.

Отже, бугайці дослідної групи характеризувались більш високою енергією росту живої маси в постнатальному онтогенезі, ніж контрольні аналоги.

У процесі росту й розвитку за основними промірами статей тіла (висота в холці та крижах, ширина й глибина грудей, коса довжина тулуба, ширина в кульшах, півобхват заду вертикальний і горизонтальний, обхват грудей і п'ястка бугайці дослідної групи в 9, 12 і 18 місяців мали перевагу над контрольними аналогами. З віком дана перевага зростала на користь бугайців дослідної групи. Бугайці дослідної групи відрізнялись за період вирощування кращим розвитком тулуба в ширину, глибину й довжину в порівнянні з контрольними аналогами.

Показники вікової мінливості промірів статей тіла характеризують енергію лінійного росту й розвитку молодняка.

Піддослідний молодняк обох груп за косою довжиною тулуба, шириною й глибиною грудей розвивався пропорційно. Якщо за віковою мінливістю висотних промірів суттєвої різниці між групами не було виявлено, то за промірами глибини, ширини й обхвату грудей за лопатками, особливо в 12-місячному віці, тварини дослідної групи переважали контрольних ровесниць. Це свідчить про те, що енергія лінійного росту тіла тварин в ширину, глибину та довжину була більш інтенсивною, ніж у висоту, тому молодняк дослідної групи в кінці дослідження (18 місяців) характеризувався кращим розвитком грудної, спинної і задньої частини тулуба в порівнянні з контрольними аналогами.

Особливості лінійного розвитку тіла молодняка наглядно відображують індекси будови тіла.

За індексами формату, компактності, масивності, Грегорі, широтним, глибокогрудості та костистості в 9, 12 і 18 місяців виявлена перевага бугайців дослідної групи над контрольними аналогами. Це свідчить про те, що дослідні тварини мали більш обмускулений тулуб, ніж контрольні ровесники. За індексом довгоногості суттєвої різниці між тваринами дослідної і контрольної груп не виявлено.

Підсумовуючи вище викладене, можна зробити загальний висновок про те, що тварини дослідної групи за ростом маси тіла й лінійним розвитком вірогідно переважали контрольних аналогів. Отже, бугайці високоферментного типу в постнатальному онтогенезі за живою масою та промірами статей тіла мали значну перевагу над аналогами низькоферментного типу при помірному рівні годівлі.